

12de zondag door het jaar

Mt. 10, 26-33

Kort geleden heb ik een boek gelezen dat veel publiciteit heeft genoten, en niet voor niets. Het is een boek over hoop en vertrouwen. Het boek is van Rurger Bregman en de veelzeggende titel is: “De meeste mensen deugen”. Dat moet ons als christenen toch als muziek in de oren klinken. Maar zo eenvoudig is het helaas ook weer niet. Want als mensen onrecht wordt aangedaan, of we dat nu zelf zijn of anderen, komen er vaak twee gevoelens naar boven drijven: angst en wraak. Angst om zelf slachtoffer te worden van misdaad of terreur. Wraakgevoelens ten opzichte van criminelen en deze maand ten opzichte van racisten of vermeende racisten. Misschien ook wel angst dat we zelf niet helemaal zuiver op de graad zijn.

We doen er om te beginnen goed aan om te erkennen dat die gevoelens er zijn. En er ons niet meteen schuldig over te voelen.

De lezingen van vandaag gaan over deze gevoelens. In de lezing van Jeremia gaat het vooral om wraak. Laat mij zien hoe Gij U op mijn vijanden wreekt, Heer, schreeuwt Jeremia. Dat klinkt niet erg netjes, en dat is het ook niet. Maar laten we niet vergeten, dat Jeremia zelf te lijden had van vervolgingen, en dat juist omdat hij opkwam voor meer rechtvaardigheid: omdat hij het onrecht dat de gewone mensen door de machthebbers werd aangedaan, ook binnen zijn eigen volk, niet langer kon aanzien. Dan zijn die gevoelens van wraak nog niet netjes, maar wel begrijpelijk. Ook een profeet is een gewoon mens. En de bijbel schrikt er niet voor terug om dat te laten zien. Jeremia was een mens met goede positieve bedoelingen, maar die net als ieder ander ook negatieve gevoelens kende.

In het evangelie van vandaag treedt vooral angst op de voorgrond. Ook de volgelingen van Jezus hebben te lijden van vervolgingen, van de overheid in Israël en vooral van de Romeinen. Het is dan ook niet vreemd dat ze af en toe flink bang zijn. We weten uit de lijdensverhalen maar al te goed dat Jezus' leerlingen geen helden waren. En zijn latere volgelingen (en wij!) zijn dat evenmin. Tegen die achtergrond wil Mattheüs hen/ons bemoedigen toch door te gaan met de verkondiging van de blijde boodschap. Over de manier waarop dat moet, staat niets geschreven. Dat is in elke tijd anders. Wat in elke tijd wel hetzelfde is, en dus ook in onze tijd, is dat een boodschap die wil bijdragen tot een meer menselijke wereld, niet bij iedereen populair is. Denk maar eens aan de christenen in het Midden Oosten. Ze zijn hun leven niet zeker. Maar ook in het Westen zijn christenen steeds minder populair. Daardoor zijn veel christenen bang om rond voor hun overtuiging uit te komen. Bang voor de reacties van anderen, die zich, zoals ze dat zelf noemen, van het geloof hebben bevrijd.

Een andere reden om bang te zijn het evangelie te verkondigen, is dat het consequenties heeft voor onszelf. Het vraagt namelijk iets van ons. Het vraagt namelijk om ons eigenbelang opzij te zetten, tenzij dat eigenbelang tevens in het belang van anderen is. En we weten allemaal uit eigen ervaring hoe moeilijk dat is.

Wraak en angst. Twee gevoelens die we dus allemaal kennen. En dus ook eerlijk moeten erkennen. De vraag is nu: hoe gaan we daarmee om?

Wat onze wraakgevoelens betreft: Het is waarschijnlijk het beste om te proberen ons te verplaatsen in de situatie van mensen tegenover wie we die wraakgevoelens hebben. Proberen te achterhalen wat mensen die naar onze mening fout zijn eigenlijk beweegt. Wat er achter zit. Is er misschien ook iets wat hún is aangedaan? Iets waarvoor wij ook medeverantwoordelijk zijn? Als iemand bij mij inbreekt, is mijn eerste reactie: opsluiten dat gespuis. En natuurlijk mag misdaad niet ongestraft blijven. Maar we doen er minstens even goed aan om naar de oorzaken te kijken van zoveel criminaliteit in de samenleving. Ligt die voor een deel ook niet in de hebzucht die van alle kanten wordt gestimuleerd en waar we zelf ook maar al te gevoelig voor zijn?

Daarmee raken we aan het tweede gevoel, de angst. Zijn we niet te bang om het evangelie in praktijk te brengen, omdat dat aan onze portemonnaie komt? Omdat we een deel van ons gemakkelijke leventje daarvoor misschien moeten inleveren? Of omdat mensen meewarig reageren omdat we niet met elke nieuwe mode meedoen? Zodat we "er niet helemaal meer bijhoren"? We niet serieus worden genomen? We kunnen die angst overwinnen door ons eens goed af te vragen, wat ons werkelijk gelukkig maakt: het hébben van materiële goederen of het délen van materiële goederen.

En daarmee komen we op een begrip dat zeer bijbels is en ook de rode draad vormt van het boek van Bregman: Vertrouwen. Hij betoogt in zijn boek dat mensen in moeilijke situaties meestal positief reageren door elkaar te helpen en bij te staan, en niet, zoals veel mensen denken, door alleen maar aan zichzelf te denken. De huidige coronacrisis heeft dat trouwens ook aangetoond.

Daarom tenslotte dit: Als Jezus ons voorhoudt dat we het evangelie van de daken moeten verkondigen, bedoelt Hij niet dat we hard moeten schreeuwen, zoals sommige televisiedominees doen. Dan bedoelt Hij eerder dat we onze angst moeten laten varen om de blijde boodschap in praktijk te brengen, in het leven van alledag, tot welzijn van alle mensen. Vertrouwen in de ander is daartoe een basisvoorwaarde.

Rutger Bregman: "De meeste mensen deugen". Verplichte literatuur. Amen.

Jan van de Laar, pastor